

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 14. maijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 72/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Administratīvā procesa likuma 320.¹ pantu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un 104. panta pirmajam teikumam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža;

1.2. atzīt, ka apstrīdētās normas interpretācija neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un 104. panta pirmajam teikumam.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka apelācijas instances tiesa vai Augstākās tiesas tiesnešu kolēģija var pieņemt vienbalsīgu lēmumu par atteikšanos izskatīt blakus sūdzību, ja tā ir acīmredzami nepamatota vai klaji aizskaroša un izaicinoša.

3. Saskaņā ar Satversmes 85. pantu Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās

kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesas likuma 16. pantā ir izsmeļoši uzskaitītas Satversmes tiesā izskatāmās lietas. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta pirmajam punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normas atbilstība Satversmei. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Savukārt tiesību normu interpretācijas un piemērošanas pārbaude nav Satversmes tiesas kompetencē (*sal. Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01*). Tādējādi Satversmes tiesai nav kompetences vērtēt administratīvās tiesas veiktās tiesību normas interpretācijas tiesiskumu. Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais prasījums nav piekritīgs Satversmes tiesai.

4. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

Pieteikuma iesniedzējs vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu un lūdza atjaunot nokavēto procesuālo termiņu pieteikuma iesniegšanai. Administratīvās rajona tiesas tiesnese noraidīja minēto lūgumu un atteicās pieņemt pieteikumu, jo nekonstatēja tādus objektīvus un no Pieteikuma iesniedzēja neatkarīgus apstākļus, kas viņam būtu lieguši iesniegt pieteikumu likumā noteiktajā termiņā. Par šo tiesneses lēmumu Pieteikuma iesniedzējs iesniedza blakus sūdzību. Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz apstrīdēto normu, atteica izskatīt Pieteikuma iesniedzēja blakus sūdzību.

4.1. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma nenodrošina mehānismu, kas ļautu izvērtēt iestāžu rīcības ietekmi uz procesuālo termiņu ievērošanu. Tādējādi tiek radīta situācija, kurā Satversmes 104. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības vērsties valsts iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības ir neefektīvas.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Proti, jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Apstrīdētā norma tostarp noteic, ka apelācijas instances tiesa var atteikties izskatīt blakus sūdzību, ja tā ir acīmredzami nepamatota. Tomēr pieteikumā nav pamatots tas, kādā veidā tieši apstrīdētā norma aizskar Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 104. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības. Turklāt no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja argumenti par minētajā Satversmes normā ietvērto pamattiesību aizskārums pēc būtības ir saistīti ar to, ka Pieteikuma iesniedzējs nav apmierināts ar Administratīvās apgabaltiesas lēmumu, tomēr Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu piemērošanas un interpretācijas jautājumus konkrētā lietā (*piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punkts*).

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 104. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4.2. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka, tā kā apstrīdētajā normā norādītais lēmums par atteikšanos izskatīt blakus sūdzību nav pārsūdzams, tad Pieteikuma iesniedzējam nav pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi. Tāpat apstrīdētā norma neparedz pienākumu apelācijas instances tiesai sniegt juridisko pamatojumu attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēja argumentiem. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējam tiekot aizskartas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Administratīvās apgabaltiesas lēmums par atteikšanos izskatīt Pieteikuma iesniedzēja blakus sūdzību nav pārsūdzams. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrajam teikumam, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskārums brīža.

Administratīvās apgabaltiesas lēmums stājās spēkā [datums]. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 26. aprīlī. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtnās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo nenodrošina blakus sūdzības izskatīšanu pēc būtības. Ņemot vērā, ka lēmums par atteikšanos izskatīt blakus sūdzību nav pārsūdzams, Pieteikuma iesniedzējam nav pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi. Apstrīdētā norma satur nenoteiktu tiesību jēdzienu “acīmredzami nepamatots”, taču neparedz kritērijus un neuzliek pienākumu tiesai sniegt pamatojumu šī jēdziena piemērošanai. Apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis – procesuālā ekonomija un tiesvedības efektivitāte. Lai arī ar izraudzīto līdzekli ir iespējams sasniegt minēto leģitīmo mērķi, pastāv personas tiesības mazāk ierobežojoši līdzekļi, piemēram, tiesas pienākums sniegt pilnvērtīgu pamatojumu, lēmuma par atteikšanos izskatīt blakus sūdzību pārsūdzības iespēja izņēmuma gadījumos, ierobežota kontrole augstākā instancē. Personas tiesībām nodarītais kaitējums nav samērīgs ar ieguvumu no procesa efektivitātes.

Kritēriji, pēc kuriem vērtējama tiesību normas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajām personas tiesībām uz taisnīgu tiesu, var atšķirties atkarībā no tā, vai apstrīdētā norma ierobežo pieeju tiesai vai liedz to pēc būtības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 26. novembra spriedumu lietā Nr. 2002-09-01 un 2017. gada 10. februāra spriedumu lietā Nr. 2016-06-01*), vai arī pārkāpj kādu no taisnīgas tiesas garantijām vai principiem (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedumu lietā Nr. 2017-23-01*).

Piemēram, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu tiek liegtas pēc būtības situācijā, kad apstrīdētā norma liedz personai pieeju “tiesai” šā vārda institucionālajā nozīmē un konkrētā procesa ietvaros netiek nodrošinātas

tiesībām uz taisnīgu tiesu atbilstošas procesuālās tiesības (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 33. punktu*).

No Satversmes tiesas judikatūras arī izriet, ka likumdevējam ir plaša rīcības brīvība noteikt ierobežojumus pārsūdzības instances pieejamībai. Lai pārsūdzības instances tiesa varētu pienācīgi veikt savu darbu, likumdevējs ir tiesīgs to atslogot no atsevišķu kategoriju sūdzību izskatīšanas (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 13.1. punktu*). Turklāt tiesības uz pieeju pārsūdzības instancei neietver prasību ikvienu lietu izskatīt pēc būtības un sagatavot pilnu tiesas nolēmumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 11. punktu*).

Pieteikumā sniegts vispārīgs Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka nav iespējams nonākt pie taisnīga un objektīva lietas iznākuma, ja blakus sūdzība netiek izskatīta pēc būtības. Tomēr šāds vispārīgs viedoklis bez juridiskiem argumentiem par to, kādēļ tieši apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, nav uzskatāms par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Turklāt kolēģija konstatē, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese lēmumā, ar kuru atteicās ierosināt lietu pēc Pieteikuma iesniedzēja pieteikuma, ir vērtējusi apstākļus termiņa nokavējumam pieteikuma iesniegšanai. Šajā lēmumā tiesnese atsaucās uz konsekvētu tiesu praksi attiecībā uz tādiem iemesliem, kas ir uzskatāmi par attaisnojošiem procesuālā termiņa atjaunošanai, un tādiem, kas nevar būt par pamatu nokavētā termiņa atjaunošanai. Nekonstatējot tādas apstākļus, kas būtu par pamatu procesuālā termiņa atjaunošanai, tiesnese noraidīja Pieteikuma iesniedzēja lūgumu par tā atjaunošanu un atteicās pieņemt pieteikumu. Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka tiesneses lēmumā Pieteikuma iesniedzēja norādītie iemesli termiņa nokavējumam ir pareizi atzīti par tādiem, kas nav uzskatāmi par attaisnojošiem un nevar būt pamats nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanai. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa ir norādījusi pamatojumu tam, kāpēc Pieteikuma iesniedzēja iesniegtā blakus sūdzība ir acīmredzami nepamatota.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

noĻēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 72/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa